

Anna Bernaciak*

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

PRZEKSZTAŁCENIA STREFY KONTINUUM W PRZESTRZENI AGLOMERACJI W KONTEKŚCIE POSTULATÓW ROZWOJU TRWAŁEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO

STRESZCZENIE

W artykule podjęto kwestię funkcjonowania i przekształceń strefy kontinuum miejsko-wiejskiego w przestrzeni aglomeracji. Zaprezentowane ramy teoretyczne zagadnienia rozszerzono o problemy podziałów administracyjnych i braku spójności zarządzania przestrzenią na przedmiotowych obszarach. Analizie poddano aktualne funkcjonowanie stref kontinuum oraz dokumenty planistyczne określające sposób ich dalszego kształtowania. Całość zagadnienia rozpatrywano w kontekście postulatów rozwoju trwałego i zrównoważonego.

Słowa kluczowe: miasto, strefa przejściowa, kontinuum miejsko-wiejskie, spójność, rozwój zrównoważony

Wprowadzenie

Zagadnienia związane z funkcjonowaniem przestrzeni obszarów metropolitalnych czy aglomeracji są jednymi z najważniejszych w kontekście trwałości i równoważenia rozwoju jednostek osadniczych¹. Wynika to z kilku zasadniczych przyczyn:

---

* Adres e-mail: anna.bernaciak@ue.poznan.pl.

¹ W opracowaniu stosowane jest pojęcie „aglomeracja” zamiast pojęcia „metropolia” (czy „obszar metropolitalny”). Mimo że obszar ten delimitowany jest raczej funkcjonalnie niż morfologicznie oraz

1) w skali globalnej następuje ciągły wzrost liczby ludności miejskiej; 2) rośnie liczba dużych jednostek osadniczych, w tym obszarów zamieszkiwanych przez ponad milion i ponad 10 mln mieszkańców; 3) na terenach miejskich kumulują się konflikty interesów związanych z użytkowaniem gruntów, dostępnością szlaków komunikacyjnych czy infrastruktury, 4) w miastach na niespotykaną dotąd skalę występuje kumulacja źródeł niskiej emisji, ograniczania powierzchni biologicznie czynnych oraz wytwarzania dużych ilości odpadów². W efekcie wszelkie aspekty rozwoju zrównoważonego znajdują swoje odzwierciedlenie w funkcjonowaniu miast. Pierre Laconte wskazał dziesięć kluczowych obszarów, w których rozpatrywać można zagadnienia rozwoju zrównoważonego miast³. Są nimi: energia (klimat), transport, użytkowanie gruntów i przyroda, zdrowie, powietrze, woda, konsumpcja i odpady, zarządzanie środowiskowe, gospodarka, społeczeństwo (kultura)⁴. Wszystkie te aspekty występują w określonym kontekście przestrzennym. Odnosi się on przede wszystkim do geograficznej lokalizacji jednostek osadniczych i ich potencjału przyrodniczego, sposobu użytkowania gruntów w ich granicach administracyjnych, w tym lokalizacji obiektów i instalacji mających pośredni i bezpośredni wpływ na środowisko, występowania na ich terenie obszarów szczególnej interwencji środowiskowej (terenów eksploatacji, rekultywacji czy obszarów chronionych), a także trybu życia mieszkańców oraz ich wzorców kulturowych i konsumpcyjnych. Każde z miast rozpatrywane w tych kategoriach jest jedynym i niepowtarzalnym przypadkiem, w którym spłot powyższych elementów kształtuje jego trajektorię rozwojową.

---

istotne znaczenie ma w jego strukturze gospodarczej sektor usługowy, to jednak analiza prowadzona jest przede wszystkim w odniesieniu do Polski, w której funkcjonujące obszary miejskie wciąż nie stanowią konkurencyjnego elementu światowej czy nawet europejskiej sieci miast. Por. m.in. M. Smętkowski, *Nowe relacje między metropolią i regionem w gospodarce informacyjnej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2001, nr 4 (7), s. 83 oraz M. Smętkowski, B. Jałowiecki, G. Gorzelak, *Obszary metropolitalne w Polsce. Problemy rozwojowe i delimitacja*, Raporty i analizy EUROREG, Warszawa 2009.

² R. Domański, *Ewolucyjna gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2012, s. 38 i n.

³ P. Laconte, *Towards Sustainability in European Cities Contrasts between the Overall Effects of European Union Policies and Achievements at the Level of Individual Cities*, „ISOCARP Review” 2012, no. 8, s. 10.

⁴ Dla porównania ponad 10 lat temu ONZ opracowała listę wskaźników oceniających atrakcyjność i jakość życia w miastach, tzw. *urbanindicators*: miejsce zamieszkania, społeczeństwo miejskie, środowisko (miejskie), procesy ekonomiczne, zarządzanie miejskie (instytucjonalizacja). Por. United Nations Human Settlements Programme, *Urban Indicators Guidelines. Monitoring the Habitat Agenda and the Millennium Development Goals*, 2004, http://ww2.unhabitat.org/programmes/quo/documents/urban_indicators_guidelines.pdf (6.04.2015).

Dodatkowym czynnikiem komplikującym analizę jednostek miejskich jest silne usieciowienie miast nie tylko w wymiarze globalnym, ale i lokalnym⁵. Powiązania fizyczne ujawniające się m.in. w sieciach transportowych, lokalizacji miejsc pracy i zamieszkania, funkcjonowaniu obiektów o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania powodują, że coraz mniej zasadna jest analiza ograniczająca się do obszarów zamkniętych w granicach administracyjnych miasta. Ponadto w Polsce wciąż funkcjonuje system silnej podmiotowości gmin, w tym gmin miejskich, w którym z mocy prawa przypisane są im określone kompetencje i zadania. Realizowane są one niezależnie od innych jednostek, a wszelka współpraca, choć coraz częściej podejmowana, wciąż nie jest działaniem standardowym⁶.

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie spójności w planowaniu przestrzennym jako czynnika podnoszącego poziom trwałości i zrównowżenia rozwoju. W artykule podejmowana jest próba identyfikacji stopnia spójności przestrzennej wybranego fragmentu przestrzeni aglomeracji poznańskiej. Obejmuje on spójność faktyczną identyfikowaną za pomocą sposobów użytkowania gruntów oraz spójność docelową przejawiającą się w zapisach studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

1. Kontinuum w przestrzeni aglomeracji

Termin „kontinuum” używany jest w odniesieniu do pośrednich form osadniczych leżących pomiędzy obszarami miejskimi a wsią (kontinuum miejsko-wiejskie). Przy jego wykorzystaniu możliwe jest opisywanie ciągłości i zmienności zjawisk oraz procesów społeczno-gospodarczych w przestrzeni podmiejskiej. Janusz Lech Siemiński za kontinuum miejsko-wiejskie proponuje przyjmować „obszary poza danym miastem, ale powiązane z nim pod względem: społecznym, ekonomicznym, infrastrukturalnym i przestrzennym, które pod wpływem tego miasta tracą stopniowo cechy tradycyjnie wiejskie, a przejmują coraz więcej cech miasta, ku któremu ciążą”⁷.

⁵ R. Domański, *Gospodarka przestrzenna. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 38 i n.

⁶ Niektóre dziedziny regulowane prawnie wymuszają taką współpracę np. w zakresie realizacji inwestycji infrastrukturalnych czy gospodarowania odpadami. Wciąż jednak brakuje regulacji daleko idących, np. tzw. ustawy metropolitalnej. Por. projekt ustawy o powiecie metropolitalnym, <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2107> (6.04.2015).

⁷ J.L. Siemiński, *Kontinuum miejsko-wiejskie i niektóre jego problemy infrastrukturalne*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2010, nr 2, s. 216.

Brak jednak formalnych rozstrzygnięć w zakresie funkcjonowania tego zjawiska w przestrzeni administracyjnej. Wydaje się, że w przypadku aglomeracji strefa przejściowa będzie zlokalizowana raczej w granicach administracyjnych wsi (gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich), które stopniowo będą „uzyskiwać” miejski charakter na wzór miasta centralnego. Jednak w polskich miastach stosunkowo duży odsetek terenów ma charakter użytków rolnych (średnie wartości rzędu 30–50%), a miejski sposób użytkowania przestrzeni cechuje często tylko ich obszary centralne. Może to oznaczać, że pewne zjawiska będą również pojawiały się w ich granicach administracyjnych. Uwagę zwraca tu podejście prezentowane m.in. przez Ludwika Straszewicza, który stwierdza, że strefa podmiejska zaczyna się tam, gdzie kończy się zwarta zabudowa miasta, czyli *de facto* najczęściej jeszcze w jego granicach administracyjnych. W ślad za nim Jerzy Bański przytacza jednak pogląd, iż miasto i strefa podmiejska to jeden organizm, co wyklucza istnienie granicy pomiędzy nimi⁸. Jednocześnie stwierdza, że wykorzystywanie jako kryterium delimitacji granic administracyjnych może prowadzić do szeregu błędów i nieporozumień.

Istotny jest jednak fakt, że w polskim systemie planowania przestrzennego obowiązuje prymat podziału administracyjnego nad funkcjonalnym czy strukturalnym⁹. Oznacza to, że najważniejsze dokumenty planistyczne opracowywane są przez jednostki administracji terytorialnej i obejmują swoim zasięgiem albo cały obszar danej gminy (studia uwarunkowań, rzadziej plany miejscowe), albo jego wycinek (plany miejscowe). W efekcie w procesie planowania pomijane lub istotnie ograniczane są kwestie powiązań funkcjonalnych z sąsiadującymi jednostkami przestrzennymi, zagadnienia z zakresu komplementarności i unikalności występujących na ich terenie funkcji, zasięgu oddziaływania określonych jednostek publicznych, przepustowości i kategorii ciągów komunikacyjnych czy ciągłości ekosystemów.

---

⁸ J. Bański, *Strefa podmiejska – już nie miasto, jeszcze nie wieś*, w: *Gospodarka przestrzenna w strefie kontinuum miejsko-wiejskiego w Polsce*, red. A. Jezierska-Thöle, L. Kozłowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2008, s. 29–43.

⁹ Wprowadzie dokumenty strategiczne z zakresu polityki rozwoju, w tym polityki rozwoju przestrzennego – *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, wprowadzają funkcjonalny wymiar planowania w odniesieniu do określonych obszarów, jednak nie znajduje to swojego odzwierciedlenia w aktualnym prawodawstwie. Por. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* oraz ustawa z 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DzU z 2012 r., poz. 647 ze zm.).

Tymczasem dla utrzymania trwałości rozwoju istotne znaczenie ma ciągłość i komplementarność funkcjonalna usankcjonowana przepisami prawa lokalnego. Pozwala ona na kształtowanie efektywnej struktury przestrzennej (zgodnej z postulatami miasta zwartej, szybkiego i inteligentnego)¹⁰. W konsekwencji minimalizuje koszty budowy infrastruktury, pozwala optymalizować rozbudowę terenów osiedleńczych oraz efektywnie chronić ciągi ekosystemowe, jakimi są np. doliny rzeczne czy kompleksy leśne. Największa trudność w implementacji ciągłości funkcjonalnej polega na znalezieniu kompromisu pomiędzy celami rozwoju zrównoważonego a preferencjami i możliwościami gospodarczymi społeczeństw¹¹. Wymaga to jednak dobrej woli wszystkich zainteresowanych stron oraz wykorzystania dostępnych instrumentów prawnych planistycznych i dobrych praktyk.

2. Kontinuum przestrzenne aglomeracji – metodyka badania

Analizę aktualnego funkcjonowania stref kontinuum oraz dokumentów planistycznych określających sposób ich dalszego kształtowania przeprowadzono dla wybranego fragmentu przestrzeni aglomeracji poznańskiej. Obejmował on pas wzdłuż granic administracyjnych Poznania i jedenastu graniczących z nim gmin: Suchy Las, Czerwonak, Swarzędz, Kleszczewo, Kórnik, Mosina, Luboń, Komorniki, Dopiewo, Tarnowo Podgórne, Rokietnica. Pas ten rozciągał się po obu stronach granicy administracyjnej między Poznaniem a daną gminą na szerokość wyznaczaną przez: 1) określony sposób zagospodarowania terenu przylegający bezpośrednio do granicy administracyjnej według przyjętej klasyfikacji użytków – dla analizy faktycznego sposobu zagospodarowania; 2) określony sposób zagospodarowania terenu przylegającego bezpośrednio do granicy administracyjnej zapisany w studium – dla analizy postulowanych zmian w sposobie zagospodarowania¹². W większości przypadków powyższy obszar, określany dalej mianem „obszaru stykowego”, odzwierciedlał charakterystykę przestrzenną kontinuum miejsko-wiejskiego.

¹⁰ Szerzej zagadnienie to opisywane jest m.in. w pracach: L. Mierzejewska, *Rozwój zrównoważony miasta. Zagadnienia poznawcze i praktyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2010; F. Hildebrand, *Designing the City. Towards a More Sustainable Urban Form*, Routledge, New York 2005; R. Riddell, *Sustainable Urban Planning*, Blackwell Publishing Ltd, Oxford 2004.

¹¹ A.T. Kowalewski, *Rozwój zrównoważony w procesach urbanizacji*, „Nauka” 2005, nr 1, s. 135.

¹² Z uwagi na ramy opracowania nie przedstawiono wyników dotyczących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Przyjmując jako naczelną zasadę spójności funkcjonalnej, zaproponowano autorską, czteropunktową skalę bonitacyjną określającą stopień spójności faktycznego i docelowego sposobu zagospodarowania obszaru stykowego (tabela 1)¹³.

Tabela 1. Skala bonitacyjna spójności faktycznego i docelowego sposobu zagospodarowania przestrzeni obszarów stykowych

Punktacja	Znaczenie	Objaśnienie
0	Brak spójności zagospodarowania	Sąsiadujące ze sobą sposoby użytkowania gruntów (przeznaczenie funkcjonalne w studium) są odmienne na całej długości granicy administracyjnej, co nie wynika z uwarunkowań przyrodniczych, a sąsiadujące ze sobą funkcje są względem siebie potencjalnie uciążliwe (np. tereny przemysłowe i zabudowa mieszkaniowa)
1	Niedostateczna spójność zagospodarowania	Sąsiadujące ze sobą sposoby użytkowania gruntów (przeznaczenie funkcjonalne w studium) są odmienne na przeważającej (powyżej 50%) długości granicy administracyjnej, a sąsiadujące ze sobą funkcje są względem siebie potencjalnie uciążliwe
2	Dostateczna spójność zagospodarowania	Sąsiadujące ze sobą sposoby użytkowania gruntów (przeznaczenie funkcjonalne w studium) są odmienne na nieznacznej (poniżej 50%) długości granicy administracyjnej, a sąsiadujące ze sobą funkcje w większości nie są względem siebie potencjalnie uciążliwe bądź się dopełniają
3	Pełna spójność zagospodarowania	Sąsiadujące ze sobą sposoby użytkowania gruntów (przeznaczenie funkcjonalne w studium) są tożsame na całej długości granicy administracyjnej bądź są odmienne tylko na obszarach, na których warunkowane jest to przyrodniczo, jednak sąsiadujące ze sobą funkcje się dopełniają (np. tereny zielone w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, a nie terenów przemysłowych)

Źródło: opracowanie własne.

Dla każdego obszaru stykowego dokonano analizy dokumentacji ewidencyjnej oraz planistycznej, a także wykonano opracowanie graficzne. Wyniki zaprezentowano w formie tabelarycznej oraz dla wybranych elementów – graficznej, opatrząc je krótkim podsumowaniem.

¹³ Por. P. Śleszyński, *Propozycja kompleksowej koncepcji wskaźników zagospodarowania i ład przestrzennego*, „Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” 2013, nr 252, s. 176–231.

3. Kontinuum w obszarach stykowych gmin aglomeracji poznańskiej

Faktyczne zagospodarowanie przestrzeni w obszarach stykowych wybranych gmin aglomeracji poznańskiej można określić jako dostateczne (rysunek 1, tabela 2).

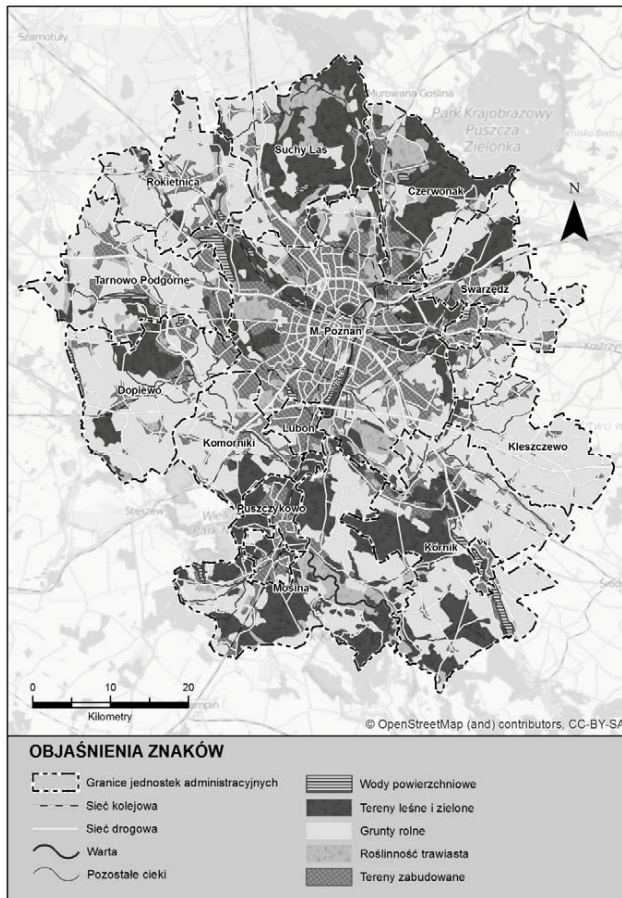
Tabela 2. Spójność faktycznego i docelowego sposobu zagospodarowania przestrzeni obszarów stykowych

Lp.	Obszar stykowy	Ocena faktycznego sposobu zagospodarowania	Ocena docelowego sposobu zagospodarowania
1.	Poznań/Suchy Las	3	3
2.	Poznań/Czerwonak	2	2
3.	Poznań/Swarzędz	2	2
4.	Poznań/Kleszczewo	2	3
5.	Poznań/Kórnik	3	3
6.	Poznań/Mosina	3	3
7.	Poznań/Luboń	2	2
8.	Poznań/Komorniki	2	3
9.	Poznań/Dopiewo	1	3
10.	Poznań/Tarnowo Podgórne	1	3
11.	Poznań/Rokietnica	2	2

Źródło: opracowanie własne.

Większość funkcji jest spójna wzdłuż granic administracyjnych Poznania i otaczających go gmin. Występujące odmienności wiążą się najczęściej z: 1) intensyfikacją zabudowy mieszkaniowej, głównie jednorodzinnej, w sąsiedztwie terenów użytkowanych rolniczo lub terenów leśnych (np. Poznań/Dopiewo); 2) intensyfikacją zabudowy w korytarzach ekologicznych, np. doliny rzeczne Warty, Cybiny (Luboń, Swarzędz); 3) zróżnicowanym natężeniem zabudowy mieszkaniowej (Poznań/Luboń, Poznań/Rokietnica); 4) rozproszeniem zabudowy przemysłowej w sąsiedztwie terenów użytkowanych rolniczo (Poznań/Komorniki) oraz 5) pojawiającym się jednostkowo sąsiedztwem zabudowy przemysłowej i mieszkaniowej (Poznań/Tarnowo Podgórne, Poznań/Komorniki). Jako negatywne zjawiska należy wskazać nierównomierną intensywność zabudowy mieszkaniowej, szczególnie jej rozpraszanie na terenach atrakcyjnych przyrodniczo, oraz brak skutecznej ochrony naturalnych ciągów ekologicznych. Ponadto, na pojedynczych fragmentach obszarów stykowych

występują konflikty przestrzenne, które wymagają rozwiązania, np. na granicy Poznania i Suchego Lasu jest to kwestia funkcjonowania i ewentualnej rozbudowy składowiska odpadów czy poprawy stanu czystości wód jeziora Strzeszyńskiego, a na granicy Poznania i Czerwonaka działalność oczyszczalni ścieków, elektrociepłowni i spalarni odpadów oraz ograniczona przepustowość szlaków komunikacyjnych łączących obie gminy¹⁴.

Rysunek 1. Sposoby użytkowania gruntów na terenie aglomeracji poznańskiej

Źródło: opracowanie własne.

¹⁴ Z uwagi na ramy artykułu przedstawiono tylko kluczowe wnioski i obserwacje. Rzeczywiste zobrazowanie zjawiska wymaga odrębnego opracowania.

Docelowy sposób zagospodarowania przedstawia się zdecydowanie korzystniej. W większości przypadków sąsiadujące ze sobą funkcje zapisane w studiach uwarunkowań są tożsame lub się uzupełniają. Jedynymi przypadkami, w których sąsiedztwo docelowych funkcji można uznać za dostateczne, są obszary, w których intensywna zabudowa mieszkaniowa na terenie jednej gminy sąsiaduje z terenami zielonymi (leśnymi, dolinami rzecznyymi, pasami wokół jezior) gminy sąsiedniej (np. Poznań/Swarzędz, Poznań/Luboń). Nie występują także sytuacje, dla których ocena spójności docelowego zagospodarowania została określona jako niedostateczna.

Podsumowanie

Dokonana ocena punktowa pozwala na stwierdzenie, iż docelowe zagospodarowanie obszarów wzdłuż granic administracyjnych Poznania i sąsiadujących gmin jest spójne. W większości przypadków także zagospodarowanie faktyczne jest pod tym względem satysfakcjonujące. Można zatem stwierdzić, że na wybranym obszarze aglomeracji zachodzi spójność w planowaniu przestrzennym, co pozwala na podnoszenie poziomu trwałości i zrównoważenia rozwoju. Pojawiają się jednak pewne negatywne tendencje wspólne dla Poznania i sąsiadujących gmin, które mogą rzutować na równoważenie rozwoju przestrzennego. Są nimi przede wszystkim: ekstensywne zagospodarowywanie terenów zabudową mieszkaniową, intensyfikacja zabudowy korytarzy ekologicznych i ich bezpośredniego sąsiedztwa, konflikty przestrzenne.

W celu pełniejszego zobrazowania zjawiska zasadne jest przeprowadzenie dalszych badań, w których analizami objęte zostaną granice pomiędzy poszczególnymi gminami powiatu poznańskiego otaczającymi Poznań, a także pomiędzy gminami tzw. pierwszego pierścienia i drugiego pierścienia oraz analizy porównawcze innych polskich aglomeracji. Szczegółowa analiza intensywności i rozkładu funkcjonalnego zagospodarowania prowadzona z pominięciem granic administracyjnych może dodatkowo pozwolić na delimitację przestrzeni kontinuum miejsko-wiejskiego w aglomeracji.

Literatura

- Bański J., *Strefa podmiejska – już nie miasto, jeszcze nie wieś*, w: *Gospodarka przestrzenna w strefie kontinuum miejsko-wiejskiego w Polsce*, red. A. Jezierska-Thöle, L. Kozłowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2008.
- Domański R., *Ewolucyjna gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2012.
- Hildebrand F., *Designing the City. Towards a More Sustainable Urban Form*, Routledge, New York 2005.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
- Kowalewski A.T., *Rozwój zrównoważony w procesach urbanizacji*, „Nauka” 2005, nr 1.
- Laconte P., *Towards Sustainability in European Cities Contrasts between the Overall Effects of European Union Policies and Achievements at the Level of Individual Cities*, „ISOCARP Review” 2012, no. 8.
- Mierzejewska L., *Rozwój zrównoważony miasta. Zagadnienia poznawcze i praktyczne*, Wydawnictwo UAM, Poznań 2010.
- Projekt ustawy o powiecie metropolitalnym, <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2107>.
- Riddell R., *Sustainable Urban Planning*, Blackwell Publishing Ltd, Oxford 2004.
- Siemiński J.L., *Kontinuum miejsko-wiejskie i niektóre jego problemy infrastrukturalne*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2010, nr 2.
- Smętkowski M., Jałowicki B., Gorzelak G., *Obszary metropolitalne w Polsce. Problemy rozwojowe i delimitacja*, Raporty i analizy EUROREG, Warszawa 2009.
- Smętkowski M., *Nowe relacje między metropolią i regionem w gospodarce informacyjnej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2001, nr 4 (7).
- Śleszyński P., *Propozycja kompleksowej koncepcji wskaźników zagospodarowania i ładów przestrzennego*, „Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” 2013, nr 252.
- United Nations Human Settlements Programme, *Urban Indicators Guidelines. Monitoring the Habitat Agenda and the Millennium Development Goals*, 2004, http://www.unhabitat.org/programmes/guo/documents/urban_indicators_guidelines.pdf.
- Ustawa z 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DzU z 2012 r., poz. 647 ze zm.).

**TRANSFORMATION ZONE IN THE AGGLOMERATION CONTINUUM SPACE
IN THE CONTEXT OF THE DEMANDS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT****Abstract**

The article takes an issue of functioning the transition zone and the urban-rural continuum. Theoretical framework presented have been extended to problems of administrative divisions and lack of cohesion in managing on the areas concerned. There are analyzed the current functioning of the continuum zones and planning documents detailing how their will be shaping further. The whole issue was considered in the context of the demands of sustainable development.

Keywords: transition zone, urban-rural continuum, cohesion, sustainable development

JEL Codes: Q01, R14, R52

Translated by Anna Bernaciak

